

Gastro-enterologia a Catalunya. Àrees extrahospitalària i hospitalària* (I)

F. Casellas, A. Panadès, S. Navarro i X. Xiol

*Coordinat per la Junta de la Societat Catalana de Digestologia (J. Monés, F.J. Boada, E. Caballeria, C. Guarner i R. Planas).

ÀREA EXTRAHOSPITALÀRIA

Introducció

La situació de la digestologia, així com de les altres especialitats mèdiques, és objecte de continus estudis per part dels organismes administratius, tant centrals com autonòmics. Aquests estudis oficials, però, estan encaminats essencialment a quantificar l'assistència prestada. Aquest fet ha motivat a la Junta de la Societat Catalana de Digestologia a dur a terme una enquesta a fi de conèixer la situació en què es troben els digestòlegs catalans que presten assistència en l'àmbit extrahospitalari. Així, s'ha considerat interessant de conèixer alguns aspectes, com el temps d'exercici dels professionals, quin tipus d'assistència presten (pública o privada), quines exploracions es fan i quina relació mantenen amb la Societat Catalana de Digestologia.

Material i mètodes

S'ha estudiat la població formada per tots els digestòlegs que tenen activitat extrahospitalària, tant amb assistència pública com privada, a Catalunya. A tots ells, se'ls va remetre, individualment, un simple qüestionari amb preguntes que feien referència al temps d'exercici, nombre i procedència (ICS, mutualitats o consulta privada) dels seus pacients, relació amb els hospitals de referència, exploracions practicades en l'àmbit extrahospitalari i relació amb les sessions mensuals de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques. Els qüestionaris havien de ser emplenats amb una "x" en els apartats adients i van ser recollits igualment individualment. En tot moment s'ha mantingut la confidencialitat de les dades aportades.

Les respostes contestades han estat expressades mitjançant estadística descriptiva, en primer lloc de forma global per a tot Catalunya i després per províncies o per temps d'exercici professional, segons els casos, a fi d'avaluar-ne el significat.

Resultats

L'enquesta fou tramesa als 337 gastro-enteròlegs amb dedicació extrahospitalària en actiu censats a Catalunya. Com es pot observar a la taula I, va respondre un terç dels enquestats. Això equival a un error de mostra del 7,6 %, que tradueix una bona fiabilitat de la mostra global. (La distribució per províncies dels que varen respondre amb el corresponent error de mostra és expressada a la mateixa taula.) Atès que un error superior al 10 % resta valor als resultats obtinguts, es va assajar la distribució a Barcelona enfront de la resta de Catalunya. Així, es va millorar la representativitat

La segona i última part d'aquest treball es publicarà en un proper número.
Correspondència: Dr. J. Monés Xiol.
Servei de Digestologia. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.
Sant Antoni M. Claret, 167. 08025 Barcelona.

Ann Med (Barc) 1991; 9:256-258.

de les mostres, tot i que no s'assoliren nivells inferiors al 10 % d'error. Es pot observar que la mostra de Barcelona i la resta de Catalunya suma 101 casos, mentre que la mostra total n'inclou 114, la qual cosa s'explica perquè en 13 enquestes no es va especificar l'àrea geogràfica on es desenvolupava l'activitat professional.

El temps d'exercici dels gastro-enteròlegs extrahospitalaris catalans queda indicat a la taula II, en la qual es pot observar que la dedicació extrahospitalària es presenta amb una freqüència semblant a tots els grups d'anys d'exercici pre-establerts. Més destacable és el resultat del sexe dels enquestats, ja que el 94 % dels que varen respondre eren homes i només el 5 % eren dones.

La dedicació extrahospitalària no exclou la possibilitat de treballar també en un centre hospitalari. Pel que fa a aquesta pregunta veiem que aproximadament la meitat dels enquestats treballen també en un hospital, independentment de l'àrea geogràfica de treball, tal com indiquem a la figura 1. És, però, una mica més freqüent que els gastro-enteròlegs mantinguin algun tipus de contacte amb el seu centre de referència hospitalari, sobretot fora de Barcelona, tal com es pot apreciar a la figura 2.

Un aspecte que volíem destacar era el de la procedència dels pacients. Com es desprèn de les dades reflecti-

TAULA I
Nombre de participants en l'estudi i llur distribució geogràfica

Àrea geogràfica	Població	Mostra	%	error
Barcelona	277	75	27,1	9,9
Tarragona	33	16	48,5	18,2
Lleida	11	3	27,3	51,6
Girona	16	7	43,8	29,2
Barcelona	277	75	27,1	9,9
Resta Catalunya	68	26	43,3	14,9
Total	337	114	33,8	7,6

TAULA II
Temps d'exercici professional, en anys, segons l'àrea geogràfica

Àrea geogràfica	Anys				
	0-5 (%)	6-9 (%)	10-19 (%)	20-29 (%)	+ 30 (%)
Barcelona	9,3	14,7	29,3	20,0	25,3
Resta Catalunya	19,2	3,8	42,3	23,1	11,5
Total	11,4	10,5	35,1	20,2	21,9

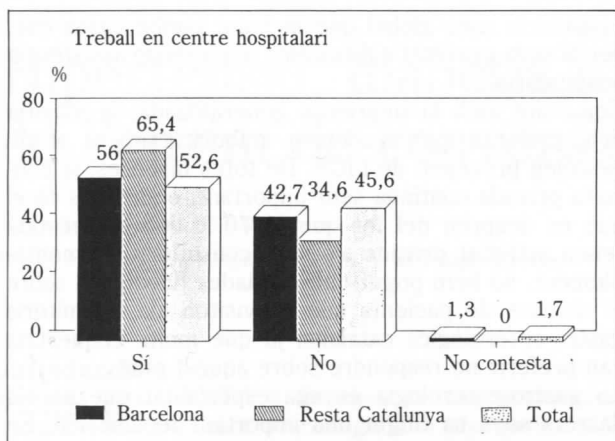

Fig. 1. Percentatge de digestòlegs que treballen també en un centre hospitalari.

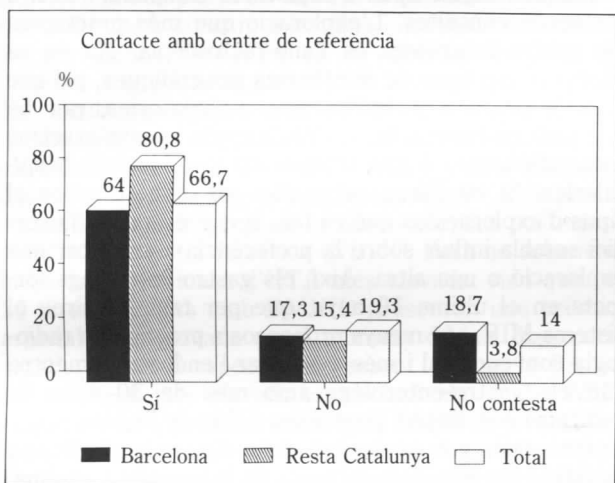

Fig. 2. Percentatge de digestòlegs que mantenen algun tipus de contacte amb el seu centre de referència.

TAULA III

Procedència dels pacients. Els resultats expressen el percentatge de digestòlegs que presten assistència a pacients privats, de mutualitats o de l'ICS

Àrea geogràfica	Consulta privada (%)	Mutualitats (%)	ICS (%)
Barcelona	68	57	67
Resta Catalunya	82	77	77
Total	70	64	66

des a la taula III, els pacients provenen tant de la consulta privada, com de mutualitats, com de l'ICS. Aquestes tres fonts de pacients es reparteixen uns percentatges similars tant a Barcelona com a la resta de Catalunya. A més a més, la majoria dels gastroenteròlegs té més d'una font de pacients, la qual cosa justifica que la suma dels percentatges sigui superior a 100. Així, del total d'enquestats tan sols el 31,5 % tenen una única font de pacients (que en el 18,4 % provenen de l'ICS), mentre que el 66,7 % tenen almenys dues fonts de pacients (que en el 47,4 % dels casos són de l'ICS, de la consulta privada i mutualitats). Un altre aspecte que interessava conèixer era quin tipus d'exploracions eren practicades als consultoris gastroenterològics. A la taula IV veiem que hom practica molts tipus d'exploracions. L'ano-rectoscòpia és l'exploració que fa el major nombre d'enquestats; la practica un terç dels gastroenteròlegs. A la mateixa taula descrivim les exploracions segons el temps d'exercici professional. Cal destacar que els digestòlegs amb més temps d'exercici practiquen més la radiologia que els metges més joves, mentre que aquests practiquen més colonoscòpies i exploracions agressives (com biòpsies intestinals o hepàtiques) que els metges amb més temps d'exercici.

Pel que fa a la relació que els gastroenteròlegs extrahospitalaris mantenen amb la Societat Catalana de Digestologia, es va preguntar quina relació tenien amb les sessions mensuals de la Societat. Aproximadament la meitat dels enquestats va respondre que hi assistia (taula V). Curiosament, el percentatge de digestòlegs que va afirmar que assistien a les sessions és similar per als que viuen a Barcelona i a la resta de les províncies catalanes. A la mateixa taula es reflecteix l'interès que manifesten els enquestats per aquestes sessions. Els resultats de l'interès són semblants als de l'assistència, però convé destacar que un 28,1 % dels enquestats va demostrar la seva manca d'interès per les sessions i un 14 % ni tan sols va contestar.

Analizant l'assistència a les sessions segons el temps d'exercici professional, observem que l'índex d'assistència era similar per a tots els grups d'edat preestablerts, amb una oscil·lació entre el 7,9 % en grup amb més de 30 anys d'exercici professional i el 16,7 % en el grup de 10-19 anys d'exercici professional.

Discussió

El coneixement de la situació actual de la gastroenterologia extrahospitalària i la relació dels gas-

TAULA IV

Exploracions practicades segons l'àrea geogràfica i el temps d'exercici. Resultats expressats en funció del percentatge de digestòlegs que practiquen cada exploració

Àrea geogràfica	Distribució per àrees geogràfiques						
	A.-R.	R.C.	G.-D.	C.	B.H./I.	A.	
Barcelona	40,1	13,7	11,1	8,9	13,3	12,6	
Resta Catalunya	35,8	9,4	11,9	11,1	17,0	14,5	
Total	39,7	13,7	10,9	8,8	13,5	13,0	
Temps d'exercici	Distribució per temps d'exercici						
	0-9	38,6	5,9	14,8	12,8	15,8	11,8
	10-29 + 30	40,5 43,7	15,6 20,0	10,1 10,0	8,4 6,2	11,8 5,0	13,5 15,0

A.-R.: ano-rectoscòpia; R.C.: radiologia convencional; G.-D.: gastro-duodenoscòpia; C.: colonoscòpia; B.H./I.: biòpsia hepàtica o intestinal; A.: altres.

TAULA V
Relació dels digestòlegs enquestats amb les reunions
mensuals de la Societat Catalana de Digestologia

Assistència a les sessions			
Àrea geogràfica	Sí (%)	No (%)	NC (%)
Barcelona	52,0	44,0	4,0
Resta Catalunya	61,5	38,5	0,0
Total	46,5	50,9	2,6
Interès a assistir-hi			
Barcelona	62,7	25,3	12,0
Resta Catalunya	61,6	19,2	19,2
Total	57,9	28,1	14,0

tro-enteròlegs amb la seva Societat Catalana van ser els objectius primordials de l'enquesta dissenyada per la Junta de la Societat Catalana de Digestologia. Això feia esperar que la participació dels digestòlegs fos important, com ho ha estat a les províncies de Girona i Tarragona (on va contestar quasi la meitat dels enquestats), però, globalment, només hi va participar un terç dels digestòlegs no hospitalaris. No obstant, aquest estudi té un error de mostra raonable, però que permet tan sols treure conclusions molt generals, com ho és per exemple el fet que la gran majoria dels digestòlegs catalans són de sexe masculí.

La dificultat per obrir una consulta privada i la tendència dels metges residents a romandre al centre en què s'han format, van fer pensar *a priori* que en la població estudiada els digestòlegs amb menor temps d'exercici estarien menys representats que els de major antiguitat. Així, a la taula II es veu que el 21,9 % dels digestòlegs extrahospitalaris són metges joves formats pel sistema MIR. Però, separant la mostra per grups de cada 10 anys d'exercici (0-9, 10-19, 20-29 i més de 30 anys) no apareix cap diferència apreciable, la qual cosa suggereix que realment la dedicació extrahospitalària és independent del temps que fa que s'ha acabat la formació.

La majoria dels digestòlegs enquestats treballen als centres de referència o hi manté contacte, sobretot fora de Barcelona. Creiem que aquesta dada és important, perquè ens suggereix que el digestòleg, en general, no es conforma només amb l'assistència ambulatoria dels seus pacients, sinó que està interessat en una

assistència més global que inclogui també casos que, per la seva gravetat o dificultat, requereixin assistència hospitalària.

Coincidint amb la impressió generalitzada, la majoria dels pacients que acudeixen ambulatoriament al digestòleg provenen de l'ICS. De totes maneres, la consulta privada continua sent important, o almenys és el que es desprèn del fet que el 70 % dels enquestats tenen activitat privada als seus consultoris. Lamentablement, no hem pogut obtenir dades fidedignes sobre el nombre de pacients que es visiten als consultoris gastro-enterològics catalans, ja que molts enquestats van preferir no respondre sobre aquest punt.

La gastro-enterologia és una especialitat que en els darrers anys ha tingut una important tecnificació. En general, els digestòlegs catalans segueixen aquesta línia de tecnificació, ja que el 93 % dels enquestats practiquen algun tipus d'exploració complementària a les seves consultes. L'exploració que més practiquen els gastro-enteròlegs és l'ano-rectoscòpia. No es va observar cap tipus de diferències geogràfiques, pel que fa a la pràctica d'exploracions ambulatories, per bé que podrien haver-n'hi, si s'analitzessin les exploracions més sofisticades o que requereixin instal·lacions hospitalàries. Si bé l'àrea geogràfica no influeix sobre el tipus d'exploracions que es fan, sí que el temps d'exercici sembla influir sobre la preferència a practicar una exploració o una altra. Així, els gastro-enteròlegs formats en els últims 10 anys, que per tant segueixen el sistema MIR, són menys propensos a practicar la radiologia convencional i més a utilitzar l'endoscopi, mentre que els gastro-enteròlegs amb més de 30 anys de dedicació són menys propensos a l'ús de l'endoscòpia. Aproximadament la meitat dels digestòlegs afirmen assistir a les sessions mensuals de la Societat Catalana, curiosament fins i tot amb major participació per part dels digestòlegs que viuen fora de Barcelona que no pas dels barcelonins. Encara que aquestes dades són encoratjadores, un 28 % dels enquestats va expressar la seva manca d'interès per aquestes sessions. Això és una crítica al sistema actual de les sessions, i ha de ser un estímul per a les juntes de la Societat Catalana de Digestologia perquè es gestionin noves idees que despartin l'interès del màxim nombre de digestòlegs per les activitats científiques de la Societat.